

позбавлення волі для впливу на цю особу або для захисту правопорядку». Довічне позбавлення волі може бути призначене за вчинення ряду злочинів, передбачених в Особливій частині КК ФРН. В даний час таких норм 14: підготовка агресивної війни (g 80), державна зрада Федерації (g 81), зрада Батьківщини (g 94), розбій, що призвів за собою смерть потерпілого, особливо тяжкий підпал, створення вибухонебезпечної ситуації при використанні ядерної енергії (g 310 b), зловживання іонізуючим випромінюванням (абз. 3 g 311 a), повинь, небезпечно для життя, розбійний напад на водія автомобіля, напад на повітряний або річковий транспорт (абз. 2 g 316 c), загально-небезпечно отруєння (g 319), геноцид (абз. 1 g 220 a), тяжке вбивство; вбивство. Причому покарання у виді довічного позбавлення волі за останні три злочинних діяння є безальтернативним. Обчислення строку позбавлення волі проводиться таким чином: позбавлення волі на термін менше одного року обчислюється повними тижнями і місяцями, а позбавлення волі на більш тривалий термін – повними місяцями й роками.

Література

1. Костенко М. І. Міжнародне кримінальне право: Сучасні теоретичні проблеми / М. І. Костенко; Російська академія наук. Інститут держави і права. – М.: Юрлітінформ, 2004. – 448 с.

2. Кримінальне право зарубіжних держав: Загальна частина: Англія, США, Франція, ФРН, Японія, Італія / Авт. кол. Н. А. Голованова, В. М. Єр'омін, М. А. Ігнатова та ін; Під ред. І. Д. Козочкіна; Інститут міжнародного права та економіки імені О. С. Грибоєдова. – М.: Інститут міжнародного права і економіки ім. А. С. Грибоєдова, 2001. – 576 с.

3. Мостепанюк Л. О. Відбування довічного позбавлення волі в Україні та за кордоном: проблеми і перспективи // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 5. – С. 121-125.

УДК 343.213.1 (043.2)

Мельник Н. М., студентка,
Інститут прокуратури та слідства,
Національний університет «Одеська юридична академія», м. Одеса

ЮРИСДИКЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ УКРАЇНИ. ПОНЯТТЯ ТЕРИТОРІЇ

Дана тема є надзвичайно актуальною, оскільки щодня на практиці виникає питання підсудності і юрисдикційних повноважень України для реалізації своїх завдань: правового забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської

безпеки, довкілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання злочинам.

Дослідженнями в цій сфері займалися Баулін Ю. В., Борисов В. І., Гавриш С. Б., Тацій В. Я. та ін.

Територіальний принцип просторової чинності (дії) кримінального закону України сформульовано у ч. 1 ст. 6. Він полягає в тому, що особи, які вчинили злочин на території України, підлягають кримінальній відповідальності на підставі КК та імплементованих норм міжнародного права.

Територіальний принцип чинності закону в просторі вимагає з'ясування, що таке «територія України». Поняття території визначається на підставі норм державного і міжнародного права, зокрема Закону України «Про державний кордон України» від 4 листопада 1991 р. Стаття 1 цього Закону зазначає: «Державний кордон України є лінія і вертикальна поверхня, що проходить по цій лінії, які визначають межі території України – суші, вод, надр, повітряного простору».

Виділяють також об'єкти, що не є територією України, але на які за певних умов, передбачених нормами міжнародного права та законодавством України, поширюються юрисдикція і сфера застосування кримінального законодавства України:

а) континентальний шельф – поверхня і надра морського дна підводних районів, що примикають до узбережжя чи до островів України і є поза зоною територіального моря до глибини 200 м або за цими межами до такого місця, де глибина вод, що покривають шельф, дозволяє розробку природних багатств цих районів. Поверхня і надра морського дна западин, що розташовані в суцільному масиві континентального шельфу України, незалежно від глибини, є частиною континентального шельфу України. Важливо при цьому зазначити, що дія закону про кримінальну відповідальність у просторі стосується тільки випадків учинення злочинів, пов'язаних із розвідкою континентального шельфу, розробкою його мінеральних і живих ресурсів, провадженням бурових робіт, спорудженням, експлуатацією і використанням штучних островів, установок і споруд, здійсненням морських наукових досліджень, захистом і збереженням морської сфери; прокладкою і експлуатацією підводних кабелів і трубопроводів. Разом із тим юрисдикція і сфера застосування кримінального законодавства України не поширюються на води, що покривають континентальний шельф, і повітряний простір над ним, режим яких регулюється міжнародним правом;

б) виключна (морська) економічна зона України – це морські райони, зовні прилеглі до територіального моря України, враховуючи райони

навколо островів, що їй належать. Її ширина становить до 200 морських миль, відлічених від тих самих вихідних ліній, що і територіальне море України.

До зазначених об'єктів належать також підводні телеграфні кабелі та трубопроводи, що проходять по дну відкритого моря; наукова станція «Академік Вернадський», розташована в Антарктиді на острові Галіндес; запущені в космос об'єкти, що належать Україні та включені відповідно до Конвенції про реєстрацію об'єктів, що запускаються у космічний простір від 14 січня 1975 р. до реєстру космічних об'єктів України; території дипломатичних представництв і консульських установ України за кордоном; автомашини послів під прапором України; місця розташування військових частин України на території інших країн та деякі інші об'єкти [1, с. 64-67].

Крім КК, на території України мають чинність і загальновизнані норми міжнародного права. Гарантуючи права і свободи людини і громадянина, ч. 4 ст. 55 Конституції України надає право кожному «після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна».

Міжнародною судовою установою щодо міжнародного захисту прав людини, відповідно до Конвенції про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 р. є Європейський суд з прав людини. Від 1 листопада 1998 р., згідно з Протоколом № 11 до цієї Конвенції, всі заяви про порушення Конвенції розглядає Європейський суд з прав людини. Для громадян України та інших осіб, які проживають у ній, право на звернення до цього суду виникло від 11 вересня 1997 р [2, с. 39-41].

Отже, з вище наведеного матеріалу можна зробити висновки, що потребують більшої урегульованості юрисдикційні повноваження України за злочини, вчинені в межах вільної економічної зони, злочини, що були розпочаті в Україні, а всі інші стадії відбувалися в декількох інших країнах, а також інтернет-злочини (в питанні місця вчинення).

Література

1. Бажанов М. І. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / М. І. Бажанов, В. В. Сташис, В. Я. Тацій – 2-е вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 480 с.
2. Вереша Р. В. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посіб. / Р. В. Вереша. – 2-ге вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 320 с.